

2023 • XXX. évf. • XX. különszám

Ára: 800/1600 Ft

FOLK MAGAZIN



„TÁNCRA ÍTÉLEM MAGAMAT”

FOLTIN JOLÁN SZÜLETÉSÉNEK 80. ÉVFORDULÓJA TISZTELETÉRE



„Legfőbb mesterem Novák Ferenc.” – Foltin Jolán

Kiadványunk a „Táncra ítélem magamat” című kiállítás anyagára épül, amely a Halmos Béla Programiroda, a Táncház Egyesület és a martonvásári Brunsvik-Beethoven Kulturális Központ szervezésében valósult meg.

Fotó: Eifert János, Kádár Kata, Kis Ferenc, Korniss Péter, Rácz Gabriella és archív felvételek

A kiállítás szerkesztői: Liber Endre, Salamon Ferenc | Szervező: Tari Dorottya | Dekorátor: Farkas József

A martonvásári megnyitón, 2023. augusztus 20-án közreműködött: Salamon Ferencné | Papp István „Gázsa” és zenekara

A fotókiállítás budapesti megnyitóját a Fonó Budai Zeneházban tartották meg 2023. szeptember 13-án, Foltin Jolán 80. születésnapján. Beszédet mondott: Lelkes Lajos

A címlaphoz: „Elment, itt hagyott minket. A szelleme, humora, derűs hangulatai örökké velünk maradnak. Szépen búcsúztunk tőle: dallal, tánccal, vigalommal.” – Kiss Ferenc

A hátsó belső borítóhoz: Biharis siker az Alföldi Néptáncfesztiválon, 1964 (Botrányos történet – bábkomédia; koreográfia: Novák Ferenc; I. Alföldi Néptáncfesztivál, Szolnok – Szóbeli dicséret. Fotó: Korniss Péter)

A hátsó borítóhoz: „Ez is a 60-as évek. A szépség harca a tömeggel. Novák Tata táncba rejtve keresi a szépet és az igazat. Azóta, hatvan év elteltével sem találta meg.” – Kiss Ferenc (Novák Ferenc „Betlehem” című műve Szolnokon, a III. Alföldi Néptáncfesztiválon elnyerte az Örökös Nagydíjat. Fotó: Eifert János)

folkMAGazin • 2023 – XXX. évfolyam • Huszadik különszám • Kiadja a Táncház Alapítvány • Alapítványi gondnok: Nagy Zoltán
Kuratóriumi tagok: Sándor Ildikó, P. Vas János • Felelős szerkesztő: Grozdits Károly • Tervező-szerkesztő: Berán István • Munkatársak: Bede Judit, Gósi Anett
Cím: Budapest, I. ker., Szilágyi Dezső tér 6. • Levélcím: 1253 Budapest, Pf. 71 • Tel./fax: (36.1) 214-3521 • Honlap: www.folkmagazin.hu
Ára: 1.600,- Ft • Előfizetőknek: 800,- Ft • Megrendelhető a szerkesztőség címén vagy a honlapon keresztül • Porszinter Nyomda, tel.: 1/388-7632
ISSN - 1218 - 912X • Bankszámlaszám: 11701004-20171625
Külföldről: OTP I. ker. fiók, 1013 Budapest, Alagút u. 3. Hungary Táncház Alapítvány B.I.C. OTPVHUB HU55 11701004-20171625-00000000
A folkMAGazin kiadását a Nemzeti Kulturális Alap Népművészet Kollégiuma támogatja
Jelen kiadványunk szakmai partnere a Hagyományok Háza, támogatója az NKA Halmos Béla Program Kollégium és a Petőfi Kulturális Ügynökség



„Táncra ítélem magamat”

„Akkoriban olvastam először Kiss Anna költő verseit, és úgy éreztem, ugyanúgy gondolkozunk. A verseiben a népi motívumok és a szürreális képek harmonikus egységgé alakulnak. Számomra akkor, és azóta is felérnek egy csodával azok a sorok, hogy:

*»Éjszaka, kék tollú páva,
Szállj be a tisztaszobába [...]
Majd ha az éjszaka páva,
s nyílik a tinta virága,
várlak a tisztaszobába,
majd ha az éjszaka páva.«*

Személyesen megkerestem Kiss Annát, mert szerettem volna felhasználni a verseit a darabjaimban. A *Táncnóta* című költeménye emblematis lett az alkotói életemben, újra és újra visszatér:

*»duhogjon a kosfejű bőr
táncra ítélem magamat
ej ki bánja ha egyedül
taposom a veres havat
hogy a szívem műlatása
csak a csizmám dobogása
csak a csizmám dobogása
csak a szoknya zuhogása...«*

Ezután barátokká váltunk, majd harmadikként Molnár Piroska is csatlakozott hozzánk. A rendszerváltás idején mi lettünk az »Ellenzéki Kerekasszonyok«.

*Grozdits Károly: „Táncra ítélem magamat” – interjú Foltin Jolánnal
(folkMAGazin, 2019/1 43. oldal, részlet)*

Idén lenne Foltin Jolán 80 éves

Elhangzott a „TÁNCRA ÍTÉLEM MAGAMAT” című fotókiállítás megnyitóján
– Martonvásár, 2023. augusztus 20. –

Szinte megszólalnak a képek! A tekintetek megfogják a szemlélőt. A mozdulatok, vagy éppen a merev mozdulatlanság, a gesztusok fontos emberi üzeneteket hordoznak. Minden fotó egy kivételes alkotó életének pillanatait örökíti meg. Egy részük a nyilvánosság előtt már ismert volt, de a képek többsége íróasztalfiókokból került elő. A kisméretű, évtizedekkel ez előtt készült papírképek így új életre keltek. Ezen archív fotók fél évszázaddal repítenek vissza az időben, a táncművelés „őskorába”. A néptánc nyelvére alapozó táncszínház születésének kordokumentumai.

A kiállítás képei fotografiai szempontból a művészi képektől az amatőr felvételekig terjednek. Engedjék meg, hogy a kiállítás kapcsán, ha nem is a teljességre törekedve, mint munkatárs, gyermektáncpedagógus és barát beszéljek Foltin Jolán Kosuth- és Erkel Ferenc-díjas táncművész és koreográfus munkásságáról.

Munkássága három fő szellemi térhez kötődött: a Bihari János Táncgyűttesthez, a Honvéd Táncszínházhoz és a gyermektáncmozgalomhoz.

Foltin Jolán a hatvanas években a Bihari Táncgyűttes táncosa volt, ott kezdte koreográfusi munkásságát is. Az együttes művészeti vezetője lett, majd élete végéig mentora maradt. Saját szavai szerint: „Nagyon jó iskolába kerültem tizenhat évesen. Beléptem akkor a Bihari Együttes próbatermébe, és azóta nem jöttem ki onnan.”. Elmondása szerint legnagyobb mestere Novák Ferenc „Tata” volt, emellett nagy hatással volt rá Szigeti Károly és Györgyfalvy Katalin koreográfiai munkássága is.

A Tata által vezetett Honvéd Táncszínházban koreográfusműhelyt alakított ki. Csodálatos táncosok ihlették, inspirálták alkotói munkájában, akiket partnerként kezelte, közösen örök értékű műveket, táncszínházi darabokat hoztak létre. Ezekből is láthatunk szemelvényeket a kiállításon.

Alkotói eszközeit alapvetően meghatározta az irodalomhoz, zenéhez való szoros kötődése – ismeretes, hogy irodalomtanárnak készült. Kifejezési formáinak meghatározó jegye a líraiság. Koreográfusi munkásságában különös hangsúlyt kap a nőiség, az anyaság megjelenítése. Fontos volt számára, hogy bemutassa a női lélek rejtelmét, vívódásait, az anya-gyermek viszonyt, a nők egymás közötti kapcsolatát és társadalmi szerepeit. Műveiben olyan szituációkat teremtett, amelyekben a nők kitörhetnek a hagyományban és az életben megszokott alárendelt szerepükből.

Számomra nagyon inspiráló volt, hogy a tartalmi különbségek ellenére a felnőtt- és gyermekkoreográfiáiban egyformán magas esztétikai színvonalon fogalmazta meg gondolatait. Elképzelése szerint a gyerekeknek is költészetben gazdag, különleges alkotásokat kell készíteni, amelyben a beszéd, az ének és a mozgás egyforma jelentőséget kap. Művei egyszerre szolgálták a művészettel nevelés kodályi alapelveit, és hoztak létre teljes értékű művészi élményt és értéket. Országosan elismertté is a gyermekek számára készített alkotásaival vált.

Alkotótevékenysége mellett aktív szervezőként pályatársaira is nagy hatást gyakorolt. Már gyakorlott gyermektánc-koreográfus volt, amikor a Népművelési Intézetben – a mai Hagyományok Háza elődjében – az országos gyermektáncmozgalom irányítása lett a feladata. Ebben az időben Foltin vezetésével, irányításával dolgoztunk ki – Neuwirth Annamária, Karcagi Gyuláné, Tarján T. Katalin és jómagam közreműködésével – egy módszertani kiadványsorozatot, amely komoly segítséget jelentett a gyakorló gyermektáncpedagógusoknak, óvónőknek. Ez a munka képezte a későbbi művészeti iskolák tanterveinek előtanulmányát.

A rendszerváltozás után Joli kezdeményezésére, az ország gyermektáncgyűtteseinek vezetőiből, önszerveződéssel jött létre az Örökség Gyermek Népművészeti Egyesület. Ennek tíz évig volt az elnöke. Az egyesülettel fesztiválokat, továbbképzéseket, táborokat, gyermektáncantológiákat szerveztünk.

Számomra nagy megtiszteltetés, örömet és jövőbe mutató szakmai biztosságot jelentett, hogy Foltin Jolán partnereként tevékenykedhettem táncpedagógusi pályámon, aki évtizedekre meghatározta a martonvásári táncoktatás minőségét. Joli egyenként ismerte a gyerekeket és személyiségükre szabta különleges koreográfiáit. Munkakapcsolatunk negyven éve kezdődött. 1984-ben mutattuk be a *Magyar etűdök* című koreográfiáját Weöres Sándor verseire. Majd sorba jöttek a többi művek, amelyekből kiviláglik, hogy mennyire fontos volt számára a vers, a szöveg és a ritmus.

Kapcsolatunk lassanként barátsággá nemesült, mely nagy ajándéka életemnek. Nagyon sokat tanultam tőle a művek betanítása, színpadra állítása közben, beleértve a jelmeztervezést is. A legtöbbet talán mégis emberségből tanultam Jolitól. Mindig csodáltam, hogy elfoglaltságai ellenére maradt ideje az emberekkel törődni. Mindig tudta, ki szorul rá egy-két jó szóra, biztatásra, egy ebéddel járó családi hangulatra.

A kiállítás képein nem csak Foltin Jolán néz ránk vissza. Felismerhetünk rajtuk ismert táncosokat, esetleg saját magunkat is.

Salamon Ferencné
néptáncpedagógus, Martonvásár díszpolgára



FOTÓ: KORNISS PÉTER

„Azok a gyökerek, amit mi adtunk nekik, élnek. Úgy érzik, hogy itt kell a »Hass, alkoss, gyarapíts« eszmét beteljesíteni.”

Foltin Jolán a gyermekeiről

A KÉPEN FOLTIN JOLÁN, NOVÁK ESZTER, NOVÁK PÉTER



FOTÓ: KORNISS PÉTER

„– *Mitől vagy boldog?*

– *A tánctól.*

– *Akkor azt csináld!*”

Foltin Jolán és édesanyja közötti párbeszéd egy sorsdöntő pillanatban.



FOTÓ: KORNISS PÉTER

„A hatvanas évek »Bihari« együtteséről néhány felnagyított Korniss fotó található az Akácfa utcai próbaterem előtt. Az egyik képen négy forgó, fehér ruhás lány között ötödiknek áll Foltin Jolán – talán 18-19 évesen –, és felfelé néz. Gyönyörű a kép és Joli mosolyogva, bizakodva, hittel, kifejező szemeivel – melyekkel mindent el tudott mondani a színpadon – talán egy olyan jövő felé néz, amit akkor még nem is sejtethet. Nem is sejtette, hogy harminc évvel később átveszi a nagyon is megérdemelt Kossuth-díjat a Parlamentben. Nem is sejtette, hogy ezer és ezer gyermek táncolja majd játékeit, koreográfiáit. Nem is sejtettük mi sem, hogy szuggesztív erejű színpadi remekei egy más világról szólnak majd, mint az elődeié, vagy kortársaié.”

Novák Ferenc
(folkMAGazin, 1995/2)



FOTÓ: EIFERT JÁNOS

α

NOVÁK FERENC: BETLEHEM

β



PRÓBA ELŐTT

FOLTIN JOLÁN A KÉP JOBB SZÉLÉN, 1960-AS ÉVEK



FOTÓ: EIFERT JÁNOS

„Nincs kizárólagosság, jó művészet van.” – Foltin Jolán

NOVÁK FERENC: ASKA ÉS A FARKAS

A Remes Vali és Pátkai László főszereplésével bemutatott, nagylélegzetű „Aska és a farkas” koreográfia (Ivo Andrić novellája nyomán), a közönségen kívülálló „farkas” taszító-vonzó hatását és tragédiáját boncolgató kompozíció. Az alkotónak talán először sikerült igazolnia, hogy egy, az irodalom által ihletett mű nem csak illusztráció lehet, hanem egy más művészeti ág törvényeit figyelembe vevő, önálló költőiséggel rendelkező „műfordítás” is.

ASKA - ÁRVA ESZTER
ANYA - FOLTIN JOLÁN

(VÍGSZINHÁZ, 1970)



ÜVEGES TÁNC – BIHARI JÁNOS TÁNCEGYÜTTES, 1960-AS ÉVEK
A KÉP JOBB OLDALÁN FOLTIN JOLÁN



Foltin Jolán, a közösségteremtő

Beszélgetés Novák Ferenc „Tatával”, 2023 őszén

– *Foltin Jolán idén lenne nyolcvanéves, és ennek kapcsán nyilván sokan lesznek, akik beszélni tudnak a koreográfusról, a nagyszerű pedagógusról, az odaadó barátról. De te olyan közvetlen tapasztalatok birtokában vagy, ami visszanyúlik szinte a kezdetekig...*

– Rendben, akkor kezdjük el a történetet az elején. A Bihar Táncegyüttesben furcsa módon a kezdetektől az volt a helyzet – pedig ez fordítva szokott lenni a táncegyütteseknél –, hogy több volt a fiú, mint a lány. Volt a Bihariban egy táncosunk, Kiss Albert, ő a feleségével együtt kijárt a Kőbányai Úttörőházba oktatni. Albert kérdezte 1961-ben, hogy hozzon-e a kőbányai csoportból lányokat. Hozott három lányt, közöttük volt Foltin Jolán is. Mind a hárman kitűnő tagjai lettek a Biharinak.

Évekkel később Joli mesélte el, hogy amikor először eljött a próbánkra – egy kölcsönbe kapott helyen próbáltunk a zuglói Laky Adolf utcában –, éppen Szigeti Károllyal ketten vezettük a próbát, s ő csak azt látta, hogy két kopasz ember üvölt a táncosokkal. Jolán akkor azt mondta Albertnek, hogy soha többet nem teszi be a lábát „ezek közé”. Aztán mégiscsak elkezdett próbákra járni. Villámgyorsan, fél év alatt kiderült, hogy Joli nem csak ígéretes táncos, de fantasztikus közösségteremtő egyéniség, aki csodálatosan maga köré tudja gyűjteni az embereket. S nem azért, hogy lázadjanak, hanem azért, hogy jó irányba haladjanak a dolgok: amikor nehézségeink voltak a Biharin belül, akkor Joli pillanatok alatt rendet tudott teremteni. Később is.

Aztán közben leérettségizett és beiratkozott bölcsészkarra, magyar és valamilyen nyelv szakra. Csak egy évig járt egyetemre, aztán otthagyta. Igazán később sem tudta megfogalmazni, hogy miért... De én mindig is úgy láttam, hogy nem is hiányzott neki. A műveltsége, amit saját erőből magára szedett, megfelelt akár két diplomának is.

A Bihariban és a Biharin kívül is gyakran beszélgettünk – többben együtt –, és én azt láttam, hogy ez a lány hallatlanul tájékozott, s mindenhez hozzá tud szólni kompetens módon. Pedig csak akkoriban érettségizett!

Korábban Joli már tanult franciául, én pedig meglehetősen jól beszéltem a franciát, hiszen Romániában francia tagozatos iskolába jártam, ezért gyakorlasképpen beszélgettünk franciául. Aztán valahogy olyan sokat beszélgettünk, hogy nagyjából másfél év alatt elindult közöttünk egy érzelmi szál, és világos volt, hogy lassanként valami alakul közöttünk.

– *Vissza tudsz emlékezni egy konkrét fordulóra a kapcsolatotokban?*

– 1963-ban volt egy meghívásunk a nizzai fesztiválra, Franciaországba. Joli nagyon érdeklődő volt, múzeumokba akart menni, mindent látni, tudni és tapasztalni akart. És én boldogan kísérgettem őt. Fantasztikus kalandjaink is voltak. Például a nizzai régi városrészben francia nacionalista huligánok kikezdték egy párral, aminek a férfi tagja arab volt. Megvédtem azt a párt. Aztán kiderült, hogy a fickó az Algériai Felszabadítási Front egyik vezetője, aki később, amikor szabad lett Algéria, miniszter lett... Ezekben a napokban, hogy az együttes minél többet lásson, felültünk egy esti vonatra Nizzában, és hajnalra Velencében voltunk. A csomagjainkat – mert nem volt pénzünk csomagmegőrzőre se – egy nagy rakásba raktuk, és felváltva őriztük. Györgyfalvy Kati, Joli és én vállaltuk az első őrzési turnust. Kiderült, hogy még arra sincs pénzünk, hogy bemenjünk a Velencei Biennáléra vagy egy múzeumba. Nagyanám szamosújvári örmény volt, ott is laktak halálukig,

családi körben nagyon sokat hallottam a velencei örmény kolostorról, és természetesen sok örményt ismertem. Egy úriember segítségével megtaláltam a telefonkönyvben a velencei kolostor telefonszámát. Felhívtam őket, és elmondták, hogy a vasútállomásról hogyan, melyik vaporettóval tudok odajutni. Kértem, és kértem, hogy beszélhessek egy vezetővel, fel is vezettek egy szerzeteshez. Előadtam, hogy itt vagyunk egy napot Velencében, s nyilván tudja, mi a helyzet, nekünk nincs valutánk, és nem tudunk megnézni egy múzeumot se. A jóindulatú szerzetes levizsgáztatott. Tudom-e a szamosújvári és a budapesti örmény pap nevét, ki a magyarországi örmények püspöke... Válaszolni tudtam, ezért mondta, hogy írjak alá egy papírt húsz dollár ösztöndíjról. Ez akkor nagyon nagy pénz volt nekünk. Végül sok mindent meg tudtunk nézni. Kalandos idők voltak. Mire megjöttünk Budapestre, addigra világos volt, hogy „szerelem van”.

– *Titok volt?*

– Azt hiszem, tisztességesen csináltuk, nem titkoltuk, nem bujkáltunk, hanem felvállaltuk az együttes előtt is. Aztán 1964-ben ebből házasság lett.

Soha nem kivételeztem vele, ha le kellett teremteni, ugyanúgy megszidtam, mint bárki mást. Persze, Joli nem is várta el a különleges bánásmódot. Amikor már együtt éltünk, akkor elég hamar kiderült, hogy fantasztikus ötletei vannak. Kreatív elképzelésekkel volt tele. Vannak olyan nyertes koreográfiáim, amelyek Joli ötletei nélkül talán nem lettek volna ennyire átütő erejűek.

A Szolnoki Országos Néptáncfesztivál 1964-ben indult, és az első három évben én nyertem a nagydíjat. Egyszer a *Várj reám* című darabbal, ami aztán nagy karriert futott be, aztán a *Betlehemmel*, amiben Joli volt az egyik főszereplő. A koreográfiák kapcsán hamar kiderült, hogy Jolinak érzéke van hozzá, és a részletmegoldásokra egészen fantasztikus ötletei vannak. Ebből a felismerésből is következett, hogy a negyedik Szolnokra én nem neveztem... Úgy éreztem, hogy három nagydíj után már nem illik, viszont rávettem Jolit, hogy csináljon valami koreográfiát. Az első koreográfia, amit megcsinált, az a *Szerelem, szerelem*. Ezt a koreográfiát legutóbb a Táncháztalálkozón hozták össze, s ráadásul úgy, hogy a régi táncosok is vállalták, hogy beállnak. A koreográfiához az alapot Kiss Anna egyik verse adta, ennek is köszönhető, hogy élethosszig tartó barátságba keveredett Joli és Anna. Aminek azért is örültem, mert az én baráti köröm amúgy is elsősorban írókból állt. De, hogy visszatérjünk Szolnokhoz: Joli már élete első koreográfiájával különdíjat nyert!

Ezen a ponton, én mondtam, hogy ezt muszáj folytatni... Azért is, mert én születésemtől fogva lusta vagyok, s boldoggá tesz, ha a tanítványaim koreografálnak. Mert akkor nekem csak bírálni kell és tanácsokat adni, és nézni, ahogy ők dolgoznak. Szóval, rávettem Jolit, hogy megint csináljon valamit. Akkor csinálta meg az *Ugróst* a Honvéddal, és benevezett az akkoriban kezdődő Ifjú Koreográfusok Fórumára Veszprémben. Elsőprő sikere volt. Később, amikor Amszterdamban dolgoztam, akkor kivittem ezt a koreográfiáját, és ott is hatalmas sikere volt.

– *Mi volt a titka a sikernek?*

– Az volt Joliban az utánozhatatlan, hogy folkloért csinált, de az anyagot egészen-egészen közletről és mélyen megvizsgálta. Azzal foglakozott, hogy tulajdonképpen miről is szól az, amit felhasznál. Tehát maga a táncforma miről szól! Ha cigánytáncot csinált, mondjuk a *Párbeszédet*, annak az egész világon hatalmas sikere volt.



TÁRSADALOMKRITIKA A HATVANAS ÉVEKBEN, A TÁNC NYELVÉN KOREOGRÁFUS: NOVÁK FERENC

Őt az érdekelte, hogy amikor szemben áll a nő a férfivel, akkor az hogyan működik, s annak milyen belső mondanivalója és humora lehet. Minden koreográfiája így jött létre, annyira a mélyére nézett a vállalt táncanyagnak, hogy az is érthetővé vált az ő szemén keresztül, hogy a cigány táncokból hogyan alakul ki egy férfi és egy nő párbeszéde.

– *Azt képzelem, hogy nem mindig egyezett az álláspontotok...*
– Persze, viták voltak, mindig voltak. Elementáris erővel tudott érvelni, s néha úgy éreztem, hogy nem is igazán igazságos. Rendszeresen vitakoztunk például azon, hogy egy-egy új koreográfiájában ki legyen a szólista. Tudtam, hogy nem az a megfelelő ember, akit ő választott, de ő meg kitartott a döntése mellett. Őrült módon össze tudtunk veszni... Persze, Joli mindig mindenbe elsöprő erővel, szenvedélyesen vetette bele magát. Így volt ez akkor is, amikor a csapat összetartásáról volt szó.

A hatvanas években például volt egy generációváltás, és úgy mentünk el egy jugoszláv turnéra, hogy a két generáció tagjai együtt voltak. A régiek és az újak között hatalmas lett a turnén a feszültség, mert az idősebbek rosszalították a fiatalok magatartását. Olyan feszültség keletkezett, hogy amikor hazajöttünk a turnéról, le kellett ülni a próbateremben, hogy végigbeszéljünk mindent. A beszélgetésnek az lett a vége, hogy a Bihari létszáma tizenkét fővel csökkent. A maradék csapatot össze kellett valahogy rakni, s ez az a munka, amit Joli úgy végzett el, hogy örök hálával tartozom neki. Óriási szerepe volt abban, hogy a Bihari egyáltalán megmaradt... és ez volt az az időszak, amikor elkezdődött a Szolnoki Fesztivál. Ami-

kor megérkeztünk Szolnokra, a többi résztvevő azon csodálkozott, hogy egyáltalán még létezik a Bihari Táncgyűttes. Persze, mert elterjed a szakmában, hogy a Bihari darabjaira hullott. Ehhez képest megnyertük a nagydíjat!

Pedig nem akármilyen versenytársak voltak: Szigeti Karcsi, Gyögyfalvai Kati, Timár Sándor, Kricskovics Antal, Galambos Tibor... A magyar néptáncszínház ezeknek az embereknek az agyából pattant ki. Nem is értem, milyen csillagállás eredménye ez, hiszen, nagyjából egy korosztályhoz tartozott a felsoroltak mindegyike. Annyi bizonyos, hogy az, hogy a Bihari ennyire erős tudott lenni egy ilyen mezőnyben, egyértelműen Foltin Jolán közösségteremtő erejének köszönhető.

Elképzelhetetlenül nagy segítség volt Joli. Nagyon sokszor megessett, hogy kiment helyettem külföldre tanítani. Főleg francia nyelvterületre. Kitűnő barátom volt Claude Flagel, a francia muzsikusként, akinek a felesége tánctanár volt, és ők szerveztek Franciaországban, Belgiumban tanfolyamokat, és ezeken az alkalmakon gyakran Joli tanított. Mindenhol dicshimnuszok jöttek vissza, és hálásak voltak, hogy elengedtem-elküldtem Jolit tanítani. Kitűnő pedagógus volt...

– *...nem véletlen, hogy a Népművelési Intézetben is ilyesmivel foglalkozott.*

– Ott ő volt a gyermektáncoktatás egyik agytrösztje. Hozzá és Símai Zsuzsához futott össze minden szál. Ha valakiket egyszer be- aranyoznak gyerektánc ügyben, akkor ők azok. Az, ami Magyarországon ez ügyben megtörtént, egészen egyedülálló a világban. Per-



„A magyar néptánc nemcsak arra alkalmas, hogy csördögöljünk vele és bokát csapjunk, hanem ebből színházat is lehet csinálni. Tematikus dolgokat, balladákat feldolgozni, foglalkozni a tánc költészetével, lelkével és színpadra emelni. [...] A koreográfus szakmában szerintem elengedhetetlen a széles látókör és a műveltség.”

Foltin Jolán

A KÉP JOBB OLDALÁN FOLTIN JOLÁN

sze, ehhez kellett az is, hogy a táncosztály vezetője egy világraszóló műveltségű nő, Pór Anna volt, aki szabad kezet adott a két munkatársának.

– *Tata, jól gondolom, a Széken szerzett tapasztalatok nem csak rád és Korniss Péterre voltak hosszú távú hatással?*

– 1971-ben, karácsony másnapján biharis tanítványaimmal elindultunk Székre. Én már '58 óta többször is voltam Széken, Korniss Pétert is én vittem el oda 1967-ben. Akkoriban Szék sok szempontból még mindig a XVIII. század körülményei között létezett. Nem véletlen, hogy a szakdolgozatomat is erről írtam Ortutaynak és Dömötör Teklának. A szakdolgozat címe: *A tánc társadalmi szerepe Széken*. Ott akkoriban még minden a táncházon belül dőlt el. Például utcák között nem lehetett házasodni, s emiatt egy gyerek már az aprók táncában tudta, hogy az ott lévő lányok közül ki az az öt-hat, aki nem rokon és majd felnőve feleségül vehető. Szóval, felvittem Lelkes Lajost, Stoller Hubát és Foltin Jolánt Székre, s ez

az utazás nagyjából olyan hatással volt mindőjükre, mint korábban Kornissra. Egész éjjel beszélgettünk az iskolaigazgató szolgálati lakásában, ahol a szállásunk volt, és tulajdonképpen Jolitól hangzott el először, hogy Budapesten meg kellene próbálni táncházat csinálni. Stoller és Lelkes is elismerik, hogy azon az éjszakán kezdődött el a későbbi táncház. Amikor hazajöttek, megkeresték Martin Györgyöt, aki azzal is egyetértett, hogy a széki táncrend legyen az első, hiszen az egész magyar nyelvterületen ilyen szigorú táncrend nincs még egy. Stoller Huba és Joli kezdték Budapesten felkutatni a zenészeket, Sebőt is ő vette rá a brácsázásra, hiszen ők Halmossal addig főleg gitárral léptek fel.

Én ebbe nem avatkoztam bele, csak segítettem, ha valamit kértek, Lelkes, Stoller és Joli egyeztettek a táncegyüttesekkel is. Lelkes Lajosnak voltak olyan kapcsolatai, amelyekkel meg tudta szerezni a helyszínt az első táncházhoz. Huba segített a táncosoknak a széki táncrend megtanulásában, Martin György a zenészeknek adott fel-

vételeket, hogy székiezen tudjanak muzsikálni. És Joli volt a tánc-
ház „háziasszonya”.

Az volt a terv, hogy négy táncegyüttes együttműködése lesz a tánc-
házban, aztán, ha jól működik, akkor kezdetjük terjeszteni. Aztán elindult a tánc-
ház. A magyar irodalom alakjai – Csoóri Sándor, idősebb Kiss Ferenc, Nagy László és a filmes Kósa Ferenc –
nagy lelkesedéssel beszálltak ebbe a tánc-
ház-ügybe. Ők mondták
azt, hogy nyitni kellene a közönség felé. Joliék ekkor még nem
akarták ezt, úgy gondolták, hogy a zártkörülséget még egy ideig ér-
demes fenntartani. Timár Sanyi volt, aki egyetértett a nyitással. Én
nem avatkoztam ebbe a kérdésbe, de a sorsdöntő beszélgetés, ami
meghatározta a jövőt, itt zajlott, a mi étkezőnkben. Én a szobában
voltam, és Péter fiammal játszottam, csak hallgattam a vitát, ami-
nek a vége a szétválás lett.

– *Hogy lett ebből mozgalom?*

– Csoóriék megtalálták Vitányi Ivánt, aki akkor a Népművelési
Intézet igazgatója volt, és a Pártban beleszólása volt kulturális dol-
gokba. Ő is egyetértett a nyitás gondolatával, és az ő közbenjárására
a Párt felkarolta a kezdeményezést, megszerezték a Fehérvári úton
a helyet, s egy évvel az alakulás után kialakult a tánc-
házmozgalom alapja. Így utólag, innen nézve azt mondom, azoknak volt igaza,
akik a nyitást szorgalmazták. Igazuk volt, mert így lehetett aztán tö-
megmozgalommá. De hangsúlyozom, akkor ezt még nem láttam,
én azokkal értettem egyet, akik akkor még nem akartak nyitni.

Ezzel együtt azt a mítoszt, hogy a Párt és az állam üldözte volna
a tánc-
házat, kategorikusan visszautasítom. Mint minden társadal-
mi mozgolódásra, erre is odafigyeltek a hatalom birtokosai, de az,
hogy üldözték volna... Amikor én voltam a Táncszövetség botcsinálta
főtitkára, akkor párttitkárok és tanácselnökök kerestek meg
engem, hogy ajánljak tánc-
tanítót, aki beindítaná náluk, vidéken a
néptáncot.

– *Merre haladt tovább Foltin Jolán útja?*

– Joli a szétválás után már nem aktivizálta magát tánc-
ház-
ügyekben, inkább a gyermekek tanításának megszervezése felé fordult.
Kidolgozták az oktatási rendszert, és a koreográfiáival is egyre töb-
bet foglalkozott.

– *Visszakanyarodva a Széken szerzett tapasztalatokhoz és benyomá-
sokhoz, ezek aztán feltűntek Foltin Jolán koreográfiáiban is, ha nem
tévedek...*

– Volt több széki anyagra épülő koreográfiája, az egyiket a Kerté-
szeti Egyetem csoportjával – akiket Lelkes Lajossal együtt vezettek
– csinálta meg. A címe *Széki pár*, s arról szól, hogy két pár tagjai
keresztbe szerették egymást. Egészen finom eszközökkel ábrázolta,
és a tánc nyelvén beszélte el Joli a történet alapjául szolgáló helyze-
tet. Amikor ezt az előadást kivittem Hollandiába (1976-tól ’82-ig
az amszterdami Nemzetközi Néptáncszínház rendező-koreográfus-
sa voltam), óriási sikere volt, nagyszerű kritikákat írtak az előadás-
ról. Aztán a *Katonabúcsú* című koreográfia is főként széki anyagból
építkezett, s az is gyönyörű volt... annak a darabnak a férfitánc része
az ördögösfüzesi táncokra épül. Nekem az a legszebb férfi tánc!...
Persze, csak akkor, ha nem gyorsítják fel értelmetlenül. Ma van egy
„pasas” Magyarországon, aki ezt kitűnően táncolja: Kovács Norbert
„Cimbi”, a kiscsöszí népművészeti társaság vezetője.

Már a Honvéd Együttest vezettem, amikor Joli elkezdett intenzi-
ven foglalkozni a dramatikussal, többek között megcsinálta
Federico García Lorca *Bernarda Alba háza* című darabjának tánc-
színházi előadását. Ezzel díjat nyert Bukarestben a Román Színhá-
zi Fesztiválon. Az előadásban nem hangzik el egyetlen szó sem, és
mégis – vagy éppen ezért – mindenki tisztán értette a történetet.

– *Mi a tanulsága ezeknek a koreográfiáknak napjainkra nézvést?*

– Azt kellene elmondani – Joli után – a fiatal koreográfusoknak,
hogy nem csak „Feszty-körképeket” kell színre vinni, nincs ekkora

szükség hatalmas „tablókra”. Elég az, elégnek kell lennie, ha van-
nak saját gondolataik, s azokat érvényes módon és érthetően el tud-
ják mesélni tánc-
cal. Joli ki tudta találni az *Asszonyok könyvét*, ami-
vel például Mexikóban nyertünk díjat.

Szigeti és Györgyfalvy koreográfiáiban is az volt a nagyszerű,
hogy irodalmi szinten tudtak mesélni a tánc eszközével. Én, amikor
megcsináltam a *Széki Rómeó és Júliát*, akkor egy svéd kritikus arról
írt, hogy bár tudja, hogy a magyar nyelv nehéz, mégis úgy érzi, tud
magyarul, mert mindent értett. Joli ezt csinálta nagyszerűen, talán
mindenkinél jobban, éppen azért, mert mélyére ment a történet-
nek. Mostanában Fundák Kristófnál látok valami hasonlót: amivel
megnyerte Szolnokon a nagydíjat, abban benne volt a saját gon-
dolat. Aztán van egy békéscsabai koreográfus, Farkas Tamás, akiről
úgy látom, hogy hasonlóan tud gondolkodni koreográfusként. És
azt is példamutatónak tartom, amit Héglí Dusan Pozsonyban csi-
nál a táncosaival. Azt hiszem, ők azok a fiatalok, akik azt folytatják,
amit Joli csinált.

– *Amikor interjút készítettem vele, akkor azon aggódtam, hogy a szín-
padi néptánc egyre inkább a technikai bravúrok irányába halad, csil-
log-villog, és egyre kevesebb benne a lélek és a poézis...*

– Attól félek, hogy igaza volt, magam is látom ezt a tendenciát,
egyes koreográfusok minden belső ok nélkül, csak a taps kedvéért
felgyorsítják a táncokat. Ez az örült tempó szerintem tévesztés, és
elviszi a figyelmet a lényegről.

– *Az elején emlegettük a szerelmet és házasságot, és lássuk be, az élet
nem csak a táncról szól – felneveltetek két gyereket...*

– Nem csináltunk látványos gyereknevelést, amire nagyon odafig-
yeltünk, hogy minden reggel – legyen az iskola vagy szünidő – Joli
megterített, mint egy vendéglőben, és korábban keltettük a gyere-
keket, hogy legyen idő együtt reggelizni és közben beszélgetni. Azt
hiszem, hogy ezt Joli irányításával nagyon jól csináltuk, és ennek
is köszönhető, hogy nem voltak olyan problémáink a gyerekekkel,
amiket ne tudtunk volna kezelni...

Részben ide, a táncon túli élethez tartozik az is, hogy Joli fan-
tasztikusan megtanult főzni. Óriási érzeke volt ehhez, amit sze-
rencsére a lányom is örökölt. Joli otthonról is sok konyhai ismeret
hozott, és az én édesanyámtól is sokat tanult, hiszen anyám egy
soknemzetiségű családban tanult meg főzni. Az egyik nagyanyám
örmény volt, de voltak a családban romániai görögök, és nyilván
szerepe volt a román gasztronómiának is. Joli ezeket mind-mind
elleste és beleolvasztotta a saját főzőtudományába. Mikor Markó
Iván még Győrben dolgozott, Gombár Judit volt a felesége, ő is ki-
tűnően főzött. S így aztán az asszonyok versenyeztek egymással,
Gombár Judit győri ebédjeire Joli pesti ebédjei válaszoltak. De a
magyar irodalom jelei között is sokan voltak, akik könyörögtek
Jolinak, hogy ezt vagy azt főzzön. Az, amit Joli a konyhában tudott,
szintén a közösségteremtés eszköze volt!

– *Érintettük a kérdést, hogy Foltin Jolán szellemi hagyatéka milyen
tanulásokkal szolgálhatna a mai alkotók számára. De van olyan hely
és helyzet, ahol ezek az alkotások hatni tudnak a mai alkotókra?*

– Nem igazán tudom. Magyarországon nem alakult ki a reperto-
árszínház, gyakorlatilag egyetlen színház sincs, ami olyan darabot
műsoron tartana, ami nem náluk készült. Ez szerintem nagy hiba,
nem kerülne sokba, viszont nagy haszna lenne annak, ha mond-
juk a hivatásos együttesek – az Állami, a Duna, a Honvéd – fejen-
ként három-négy Foltin, Szigeti, Kricskovics, Novák koreográfiát
felvenne a repertoárjába. Szerintem ebben mi is hibásak vagyunk,
de még az elődeink is. Biztos vagyok abban, hogy Joli koreográfi-
áinak a jelentős része – például a Lorca-darab, az *Asszonyok könyve*,
vagy az utolsó, Honvédban csinált darabja, az *A Táncmester* – ma
is hatalmas siker lenne. Világszerte.

Grozdits Károly



α

FOLTIN JOLÁN GYŰJTŐÚTON AZ ALFÖLDÖN

β



α

„JÖNNEK A BETYÁROK”
FOLTIN JOLÁN: SZÁLLJ ELŐ ZÖLDÁG
A MARTONVÁSÁRI GYEREKEK ELŐADÁSA AZ EZREDFORDULÓN

β



9

KARIKÁBAN
FOLTIN JOLÁN LÁNYTÁNCOT ROP, 1960-AS ÉVEK

6



FOTÓ: KORNISS PÉTER



FOTÓ: KORNISS PÉTER

„Amikor megérkeztem Székre, egy másik világ tárult fel. Hihetetlen élmény volt. Olyan inspiráció, ami egy életen át kitart.”

Foltin Jolán

„1971-ben karácsony másnapján egy Trabant indult el Magyarországról Erdélybe. Az úticél a mezőségi Szék nevű zsákfalu volt, ahová Novák Ferenc meghívására érkezett egy szűk társaság néptáncot gyűjteni. A csapat tagjai voltak Lelkes Lajos, Korniss Péter, Foltin Jolán és Stoller Antal »Huba«. A társaság az újévet is Erdélyben töltötte, ellátogatott Széken Kali néni táncházába. A korábban próbatermekhez és színpadokhoz szokott táncosokban kitörölhetetlen nyomot hagyott az, amit ott láttak. Olyannyira, hogy elhatározták, ők is megcsinálják ezt Budapesten.”

Pataki Sára





FOTÓ: KÁDÁR KATA

„Foltint a női sorsba zárt ember érdeklí. Egyre azt járja körül, azt kérdezi, arra csodálkozik rá s azt mutatja meg: miféle csoda s gyötrelém szerelmes bakfisnak, virágzó nőnek, elhagyott szeretőnek, megkeseredett feleségnek, kétségbeesett anyának, együttérző társnak lenni, kihívónak, kacérnak, alázatosnak, lázadónak, csalódottnak, boldognak, bizakodónak vagy összetört nőnek, embernek – így, kisbetűs köznapisággal.”

*Fuchs Livia
(Táncművészet, 1988/3)*



„Toute notre amitié et en regrettant de ne pas être parmi vous cette année.” („Szívből sajnáljuk, hogy idén nem lehetünk veletek.”)

Kathleen

EGY HOMÁLYBA VESZŐ BARÁTSÁG EMLÉKE



*„Amit érzelmileg ad a tánc és egyáltalán a művészet, a zene,
az egyszerűen felbecsülhetetlen, nem maradhat ki a gyermekek
neveléséből.”*

Foltin Jolán

FOLTIN JOLÁN: PÜNKÖSDÖLŐ

A MARTONVÁSÁRI GYEREKEK ELŐADÁSA 1996-BAN



9

FOLTIN JOLÁN: LAGZI

6



*„»Most mondd meg nekem, Kiss Feri: hát nincs igazam?«
Tudni kell, hogy mi sokat zsörtölödtünk. Általában a
közös munkák kapcsán.»*

Kiss Ferenc



FOTÓ: RÁCZ GABRIELLA



FOTÓ: KIS FERENC

„Én magamat inkább a hagyománytisztelők táborához osztanám be, azzal az elgondolással, hogy megpróbáltam én is egyfajta megújítását a néptáncnak. Az eredeti anyagot a gondolataimnak megfelelően beleépíteni, de nem átalakítani.”

Foltin Jolán



FOTÓ: KORNISS PÉTER

Barátok, tanítványok Foltin Jolánról

– Néhány szemelvény Sikentáncz Szilveszter készülő interjúkötetéből –

ERTL PÉTER: „A legkisebb falusi gyerekekkel is tudott olyan bensőséges viszonyt kialakítani, hogy a gyermek biztonságban érezte magát, és bizalommal tudott Joli felé fordulni. Hihetetlenül empátikus volt, mindenkinek a kicsi rezdüléseit képes volt felfogni. Igazából mondatom, egy »látó« személyiség is volt: sokkal többet látott belőlünk, mint amit mi magunkból ismertünk.”

HÉRA ÉVA: „Joli azt az álláspontot képviselte, hogy nagyon jó, ha születnek bartóki igényű alkotások, de egy mozgalmat, különösen egy gyermekmozgalmat nem ezzel a céllal kell indítani. Fontosnak tartotta, hogy minden gyermeknek legyen módja arra, hogy megismerje hagyományait. Az éneklés, a játék és a tánc felszabadult boldogsága jellemző a gyerekközösségek, csoportok munkájára. És, ha a területnek lesznek tehetséges alkotói, akkor megszületnek a maradandó művek is.”

HERCZKU ÁGNES: „Nagyon szerettem benne, hogy mindig úgy választotta ki a szereplőit, hogy azok már magukkal a megjelenésükkel is hordozzák azt a karaktert, ami a darab megszületéséhez kell. Lásd, mondjuk a »Harangok«-ban. Ebben a három főszereplő, az anya – akit kettős szereposztásban hol Balogh Joli, hol Truppel Mariann játszott –, illetve a legidősebb és a legfiatalabb lány, a két rivális – Horváth Zsófia és Rémi Tüci –, még egy mozdulatot nem tettek, de már tudtad, hogy kik is ők, mit hordoznak magukban.”

HORTOBÁGYI GYÖNGYVÉR: „Jolinak a holdudvara, ha megnézzük, elég széles volt. Mindannyian felnéztek rá és csodálták, elismerték, mindenével együtt, az összes »hibájával«, a fellángolásaival, a hirtelen haragjával, amit persze utána elsímított. De ezt tudtuk, így volt ő a Foltin Jolán, szerintem egy nagy művész nem lehet másképp. Nem hiszem, hogy a nagy művészeknek kisimult mentális állapotuk van, mert akkor nem tudnának olyan nagyszerűeket alkotni.”

HORVÁTH ZSÓFIA: „Foltin Jolánal együtt voltunk valahol, hogy hol, már nem emlékszem pontosan. Odajött hozzánk egy ismerősöm. Joli néni éppen bemutatott volna... de ő megelőzött és bemutatta magát: Foltin Jolán vagyok, a Zsófi koreográfusa. Zavarba jöttem, hiszen ebben a megnyilvánulásában volt egyfajta »foltinos« játékoság, de annál sokkal több komolyság. Ezután ez az ismerősöm sokat viccelődött, hogy saját koreográfusom van. Ezzel csak azt akarom mondani, hogy Foltin Jolán egy egészen sajátos viszonyban volt velünk, táncosaival. Ő volt a miénk! Nem mondta ránk, hogy: ők az én táncosaim, mint ahogy ezt annyi férfi vezetőtől hallottam. Neki a műzsáji voltunk. Kirajzolódunk az alkotásaiban. Mert nem csak saját magát formálta meg rajtunk keresztül, hanem saját magunkat is. Akik vagyunk és akik lehetnénk. Gyönyörködött bennünk, elmélázott rajtunk, aggódott értünk, és mindig egy szebb életet akart nekünk. Szeretett minket.”

MATÓKNÉ KAPÁSI JULIANNA: „1988-at írtunk, amikor már együtt dolgoztunk Jolival. Ahogyan utólag visszagonolok, ő már látta, hogy itt a változás következtében azonnal lépni kell. A Művelődési Intézetben dolgozott félállásban, gyermektánc előadó volt, és ő már látta, hogy itt baj lesz. A rendszerváltás előtti utolsó csillebérci továbbképzésen már beszéltek – Joli, Tóth Feri bácsi, Salamon Erzszi, Ertl Marika néni, ők voltak akkor a meghatározó emberek –, hogy az úttörőmoz-



galom már nem sokáig marad fenn, nem lesz a gyermek néptáncnak gazdája. Így indult el az »Örökség« gondolata, Joli kezdeményezésére.”

NEUWIRTH ANNAMÁRIA: „Mivel akkor még nem volt elérhető anynyi eredeti anyag videón, mint manapság, viszont táncjelírással le voltak írva, én azokat leolvastam és betanítottam mint »alapanyagot«. A Bihariban ez volt az egyik feladat. Az az igazság, hogy én Joli keze alá dolgoztam. Megteremttem neki azt a háttérrel, amit felhasználhat ahhoz, hogy alkosson. Ezért nem is csináltam sokáig koreográfiát, mert annyira tiszteltem őt is, meg a Tatát is, hogy sokkal jobbak, érzékenyebbek. Szakmunkát le tudtam tenni az asztalra, de a mestermunka az övék volt. [...] Jolinak fantasztikus érzéke volt, hogy a szereplőit kiválassza. Azt se kérdezte, hogy tud-e énekelni, vagy tud-e táncolni, ránézett valakire és azt mondta, hogy ő kell nekem. És akkor, akár a Jula, vagy akár én is, mindent kihoztunk belőle.”

SZIGETVÁRI JÓZSEF: „Ez az »Örökség« kezdeti időszaka volt. Az Akácfa utcában voltunk, a hátsó sorban üdögéltem. Joli programot hirdetett, és már az elnökség megválasztásához érkeztünk. Olyan nevek ültek ott – Szabadi Miska bácsi, Tóth Feri bácsi, Ertl Marika néni, Salamon Erzszi, Neuwirth Pannika, Varga Edit –, hogy én ott a kis huszonegy-két évemmel bereztem ettől a dologtól, hogy kiknek a társaságában vagyok. És akkor egyszer csak Joli azt mondta, hogy az az izgága Százhalombattáról, a kockás ingében, na, én őt nagyon szeretném az elnökségbe. Azt sem tudtam, hogy igazából miről van szó! Joli látott bennem valamit, ahogyan 56 együttesnek megszerveztem a négynapos találkozóját, így kerültem be az elnökségbe.”

RÉMI TÜNDE: „A »Bernarda Alba háza« alapján készült »Harangok« próbafolyamata az utolsó pillanatig csak Joli néni énekére, számolására folyt, az amúgy teljes csöndbe burkolózott teremben, ahol csak a lépéseink, mozdulataink hangja hallatszott. Mikor a darab végére értünk, Kiss Feri – aki állandó vendég volt a próbákon – hozta a zenét. Először nagyon furcsa volt zenére táncolni, de egyben roppant izgalmas is. Joli néni mindig tudta, mit akar, elképesztően felkészülten érkezett a próbákra. Táncolt a kezével, a mondataival. Instruált, tudta, mit szeretne látni, és annyi szabadságot adott, úgy segített, hogy mindig ki tudjam hozni magamból a legtöbbet, a legjobbat.”



„Engem az érdekel a táncban, hogy milyen a nő és milyen a férfi, a táncban sem mindegy, hogy ki kinek a partnere. Elkezdtem kutatni, hogy a néptáncban milyenek a jellemek, milyen az, amikor egy férfi, meg egy nő összekerül.”

Foltin Jolán

FOLTIN JOLÁN: UGRÓS LÁNY; GYERMEKEM, ÉDES...



„Nagyon jó iskolába kerültem tizenhat évesen. Beléptem akkor a Bihari Együttes próbatermébe, és azóta nem jöttem ki onnan.”

Foltin Jolán

Foltin Jolán

(1943. szeptember 13. – 2019. október 27.)

Életművét a magyar népművészethez, folklórhoz való viszonya, mély ismerete és különleges megközelítése határozta meg. Csaknem hat évtizedes aktív tevékenysége rendkívüli a magyar néptáncművészet modernkori történetében: pedagógiai és módszertani munkája teremtette meg a műfaj szervezett utánpótlásának lehetőségét, országos, sokgenerációs hálózatát.

Műveiben emberi történeteket, kapcsolatokat, sokszor női sorsokat fogalmazott meg: korát megelőző bátorsággal beszélt nőként a nőkről; társas és társadalmi szerepeinkről, együttélésünk vélt, vagy valós szabályairól, a Kárpát-medence történelmének kiszolgáltatott emberleletekről. Anyanyelve a folklór volt, de ezt a nyelvet olyan személyes, alanyi beszédmóddal használta, hogy az műveiben költészetté vált.

A Magyar Művelődési Intézet munkatársaként kollégáival ő alapította meg az Örökség Gyermek Népművészeti Egyesületet. Módszertani kiadványait a mai napig használják óvodákban, iskolákban táncpedagógusok országsszerte. Gyermekeknek készült színpadi művei egyedülállóak a magyar táncművészetben. Foltin Jolán volt az egyik kitalálója és szervezője az első budapesti táncházaknak, hatása az utána jövő generációkra megkérdőjelezhetetlen.

Alkotói életének két fő színhelye és műhelye volt. A Novák Ferenc által alapított Bihari János Táncegyüttes, amelynek 1959-től tagja, majd tíz évig művészeti vezetője, haláláig mentora volt. A másik műhelye a Honvéd Táncszínház, ahol több évtizeden keresztül, annak megszűnéséig alkotta olyan jelentős műveit, mint az *Asszonyok könyve*, *Harangok*, *Lagzi*, *Ki népei vagytok*, *Bartók útjain*, *A tánczmester*.

Műveihez olyan jelentős írók nyújtottak alpanyagot, ihletet, mint Kiss Anna, Kormos István, Nagy László, Szilágyi Domokos, Szakonyi Károly, Dobozi Eszter, Balogh Róbert. Életének utolsó évtizedében független alkotóként dolgozott, elsősorban tanítványaival: a Müpa és a Budapesti Tavasz Fesztivál 2016-ban mutatta be *Elmulik – Táncdráma a kiteleptések idejéből* és 2018-ban *Feketető* című művét. Kiapadhatatlan alkotói tevékenységére jellemző, hogy 2014-ben, hetvenegy éves korában a Magyar Táncművészek Szövetsége az évad legjobb alkotója díjjal tüntette ki.

Munkásságát 1984-ben Erkel Ferenc-díjjal ismerték el, 1988-ban Gyermekekért Díjat kapott. 1993-ban neki ítelték a Népművelésért Díjat és 1995-ben a Magyar Művészetért Alapítvány díját. 1995-ben Kossuth-díjat vehetett át három évtizedes eredményes koreográfiai munkásságáért, a gyermektáncmozgalom fellendítéséért, a gyermektáncoktatás metodikájának új alapokra helyezéséért. 2002-ben *Lagzi* című alkotásával elnyerte az Év Koreográfusa díjat. 2007-ben megkapta a Magyar Táncművészek Szövetsége életműdíját, 2009-ben Prima-díjat vett át. 2015-ben a Magyar Érdemrend középkeresztje polgári tagozat kitüntetésben és a legmagasabb művészeti elismerésben, a Nemzet Művésze díjban részesült. (Forrás: Magyar Művészeti Akadémia)





20237



PETŐFI
KULTURÁLIS
ÜGYNÖKSÉG



Nemzeti
Kulturális
Alap

FOLKMAĞAZIN